

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۸/۰۸/۲۷

پوهنمل حاجي محمد نوزادي

د افغانستان کانونه د سوکاله ژوند سرچینې

دریمه برخه

د تیري دوهمې برخې په تړاو او ادامه:

دویمه خبره چې د پنتاگون په راپور کې پر ځای نه ښکاري ، هغه داده چې د معدنی زیرمو د یادولو سرچینه دوی پخپل راپور کې همدغه د شوروي کارپوهانو لخوا لیکل شوی راپورونه یاد کړيدي . دا ځکه چې د راپورونو زیاته برخه د بیلابیلو سیمو د جیولوجیکي څرنګوالي او جیولوجیکي نقشو په هکله دي ، نه د کانو د زیرمو . د یادوني وړ ده چې د معدن د پیدا کولو لومړي مرحله د سیمې د جیولوجیکي نقشې اخیستل دي . د جیولوجیکي نقشې پر مخ د ځمکې د قشر داخلي جوړښت ، د طبقو (لایو) شکل ، د تیرو منرالي ترکیب ، د هغوی عمر اود منځته راتلو منشاء او نور اړین مالومات ښودل کیږي . د همدغې نقشې له مخې یو جیولوجیست کارپوه کولای شي په بیلابیلو سیمو کې د بیلابیلو معدنو د شتون اټکل وکړي او بیا هلته ولاړ شي ، خپله پوهه او د کانو لټولو متودونه په کار واچوي چې دا بیا د کار دویمه مرحله گڼل کیږي . که معدن پیدا شو ، نو دریمه مرحله به یې اړوندو متودونو سره د کانو د زیرمو محاسبه او د څومره والی (کمیت) تثبیتول وي . په څلورمه مرحله کې باید د کانو تخنیکي - اقتصادي څیړني تر سره شي . که چیرې څلورمه مرحله بریالی وه او زیرمي کافي و گڼل شوي ، نو پنځمه مرحله پیل کیږي چې د کاني موادو را ایستل او استخراج دي . کیدلای شي مارکیټنگ یې شپږمه مرحله و بولو .

د اویایمو کلونو په اوږدو کې د افغانستان ټوله ځمکه د یو پر پنځه سوه زره (۵۰۰۰۰۰/۱) په مقياس جیولوجیکي نقشې و پوښل چې دا دهغه وخت یوه ډیره ستره لاسته راوړنه وه . دا ځکه چې تر دغه وخته پوري د افغانستان نورو گاونډو هیوادونو له ایران ، پاکستان او هند د خپل ټول قلمرو د پاره پدغه مقياس جیولوجیکي نقشه نه درلوده . په ۱۹۸۰ کال په پاریس کې د جیولوجستانو په نړیوال کانګرس کې ما د افغانستان د استازي په توګه دغه نقشه په ډیر ویاړ سره وړاندې کړه چې گډونوالو ته په نه منونکي ډول په زړه پوري و گرځیده ځکه دوی په افغانستان غوندي وروسته پاته هیواد کې د داسې یوې نقشې درلودلو فکر هم نشو کولای . د نوموړي نقشې سره یوځای د ټول هیواد په کچه په همدغه مقياس د معادنو نقشه هم له چاپه ووتل . ددغو دواړو نقشو تفصیلي مالومات هم په روسي او انګریزي ژبو چاپ شول . دا چې د معدنو نقشه مو هغه مهال د محرمو اسنادو په ډله کې را وستي وه ، په همدې خاطر می له ځانه سره د پاریس کانګرس ته یو نه وړه خو پخپلو څرګندونو کې می د هغې د شتون خبره یاده کړه . د کانو د نقشې دا مقياس که د ټول هیواد په کچه لوی مقياس دی خو د یوه ځانګړی معدن د څیړلو د پاره بیا ډیر وړوکی او کاری ندی . معدني سیمه باید لدې نه په ډیر لوی مقياس سره یانې یو پر لس زره (۱۰۰۰۰/۱) څخه تر یو پر زر (۱۰۰۰/۱) مقياس باندی و څیړل شي چې کله کله لا له دې نه هم و لوی مقياس ته اړتیا لیدل کیږي . ددغو دوو نقشو سره زما ډیرې خاطرې تړلی دي چې کاشکې یې د یادولو موقع یو وخت پلاس راشی .

زما په گمان همدغه د معدنو نقشه وه چې پنتاګون یې له مخې خپل راپور ترتیب کړیدی . تر ټولو د خوښی خبره لا داده چې د نوموړی نقشې پر بنسټ د پنتاګون په راپور کې د یادو شوو کانو په گډون د مندلیف د دوره ای جدول د نژدې ټولو عناصرو شتون څرګند شوی دی . که څه هم پخپله دا کار په راتلونکي کې د هیواد د لوړ اقتصادي پوښتیا یونیکمرغه زبیری دی ، خو د معدن په توګه ددغو ټولو عناصرو یادول لا تر اوسه د وخت نه وړاندې خبره ده . راشی و گورو چې معدن څه ته وایي او ایا د هر عنصر ښکاره کیدل د معدن د شتون مانا ورکوي ؟ د افغانستان د معدنی زیرمو په قانون (۱۹۹۳ کال) کې چې د جوړونکی کمیسیون مشري یې تر لویه بریده زما پر غاړه وه ، معدن (که څه هم دا گری زما ټکي په ټکي په یاد ندی او هغه قانون هم اوس په بله بڼه د ازاد بازار په ګټه د هیواد د تقنیني دود سره په نا انډول ډول تعدیل شویدي) په ټولیز ډول داسې تعریف شويدي : **معدن د اړتیا وړ منرالونو ، تیرو (ډبرو) ، مایع او گازی موادو هغه شتون دی چې په طبعي ډول د ځمکې د قشر په یوه برخه کې سره را**

د پاڼو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خبر و لولی

غونډ شوي او د بشپړ مقدار کچه يې دومره وي چې په اقتصادي لحاظ د را ايستلو (استخراج) په لگښتونو و ارزې . په توليز ډول هم دغه د معدن تعريف دی . د لور تعريف له مخې د يوه عنصر شتون که هر څومره قيمتي هم وي او ددغه تعريف سره سر و نه خورۍ يانې استخراج يې اقتصادي تمام نشي ، معدن ورته ويلای نشو . د بيلگي په توگه که په يوه پراخه سيمه کې د لسگونو ټنو طلا شتون محاسبه شي او اقتصادي - تخنيکي څيړني و بنۍ چې د طلا ددغو زيرمو پر را ايستلو باندي دومره لگښت راځي چې دغه استخراج شوي طلا يې جبرانولای نشي ، بيا نو د اوسني تخنيکي پرمختگ په پام کې نيولو سره دغو لسگونو ټنو طلا ته معدن نشو ويلای .

د دريمي برخي پای
نور بيا